

Melnikovov parížsky úspech upútal pozornosť pokrokovej verejnosti západnej Európy na sovietsku avantgardu, ktorej počas pôsobenia vo weimarskom Nemecku (1922–1929) pripravoval pôdu El Lisickij,⁶ otvoril však súčasne západoeurópskej modernej architektúre prístup do Sovietskeho zväzu. Západoeurópska moderna priťahovala najmä kvalitou realizácií. V rokoch 1926–1927 dospievajú predovšetkým prívrženci konštruktivistického tábora k funkcionalizmu. Už nepokladajú architektúru za číry výplod konštrukcie, produkt techniky, ale začínajú chápať aj jej psychické pôsobenie. Ich popredný teoretik *Ginzburg* roku 1927 vyhlasuje funkcionalistickú architektúru za vyšší stupeň konštruktivistickej.

Centrami spoločenského života sa mali stať robotnícke kluby, zakladané pri závodoch – nový typ budovy, ktorý priniesla až revolúcia. Popri divadelných sálach, kinách a športových zariadeniach mali mať miestnosti na pestovanie individuálnych záujmov; ľudia tu nemali len pasívne prijímať kultúru, ale ju aj tvoriť. Špecialistom na projekty týchto klubov bol v Moskve Melnikov, ktorý v rokoch 1927–1929 vypracoval veľa originálne riešených projektov. Realizovalo sa z nich šesť, z toho päť v Moskve. Najzaujímavejší z nich je Klub Rusakova s horným poschodím hľadiska ústrednej sály pre 1500 osôb rozčleneným do troch konzolovito vysadených arkierov, výrazne sa prejavujúcich v dynamickej fasáde; zhmotnenie snov o prekonaní zemskej príťažlivosti, tak markantné na Lisického hladidlách mračien. Klub mal byť súčasťou nedokončeného areálu oproti parku v Sokolnikách. Melnikovove projekty bývajú riešené ako vzájomné prenikanie sa stereometrických telies, najmä valcov. Prienikom dvoch valcov je aj jeho experimentálny dom s ateliérom⁷ v Moskve s množstvom prvkov, ktoré chcel potom použiť v kolektívnej bytovej výstavbe, ale nedostal už na to príležitosť. Jeho projekty sa líšia aj výrazným úsilím o intímnosť.

Preferovanou stavbou 1. päťročnice bol Dneprostroj, v čase vzniku najvýkonnejšia elektráreň na svete. V súťaži na túto stavbu zvíťazil funkcionalistický projekt *Viktora Vesnina* s kolektívom. Za funkcionalistický možno pokladať

Pantelejmon Golosov: Budova Pravdy v Moskve, 1930. Foto F. Kresák

aj návrh bratov Vesninovcov na knižnicu V. I. Lenina v Moskve z roku 1928 s rozčlenením kubických hmôt podľa funkcií a so skladmi v obrovskom doskovom vežiaku; jeho kompozičnú myšlienku sčasti prevzal ďaleko konzervatívnejší realizovaný projekt. Pod pojem funkcionalizmu spadá aj tlačový kombinát *Pravdy* (projekt z roku 1930) od *Pantelejmona Golosova* (1882–1944). Koncom dvadsiatych rokov sa dostáva do popredia tvorba Ivana Leonidova (1902–1959), prvého významného architekta odchovaného už výhradne sovietskymi školami. Upútal roku 1927 svojou diplomovou prácou, veľkorysým projektom Inštitútu V. I. Lenina na Leninských horách, kde dnes stojí komplex Lomonosovovej univerzity. V ústrednom vežiaku mal byť sklad kníh, priestor pod sklenenou kopulou sa mal používať ako konferenčná, sieň a visutá dráha mala spájať inštitút s centrom Moskvy. V Leonidovovej tvorbe cítiť ešte vplyv Malevičových výtvarných názorov, doznievajú v nej veľké sny porevolučných rokov. Práve tento architekt, možno aj pre svoj mladý vek, sa neskoršie stal ako prvý terčom útokov konzervatívnych síl na avantgardu.

Roku 1930 sa stavia na Červenom námestí Leninovo mauzóleum, ktoré nahradilo pôvodné